

RAZVOJ SISTEMA E-NABAVKI U BOSNI I HERCEGOVINI¹

Autor: Ivan Kutleša

Uspostavljanje jedinstvenog portala za e-nabavke (www.ejn.gov.ba) krajem 2014. godine predstavlja dobar osnov za razvoj efikasnog sistema e-nabavki u BiH. Međutim, do sada je implementirana otprilike polovina funkcionalnih modula neophodnih za zaokružen sistem elektronskih javnih nabavki, a nedostaju i važni formalno-pravni preduvjeti, prije svega kada je riječ o podzakonskim aktima iz Zakona o elektronskom potpisu i izmjenama Zakona o javnim nabavkama, kojima bi se omogućilo elektronsko dostavljanje i evaluacija ponuda, što ukazuje na to da je sistem elektronskih nabavki još uvijek u ranoj fazi razvoja.

SAŽETAK

1. UVOD

E-nabavka je termin koji se odnosi na korištenje elektronskih metoda, procesa i alata, najčešće baziranih na internetskim platformama, za obavljanje poslova između ugovornih organa i ponuđača u okviru procesa javnih nabavki. Proces e-nabavki, prema definiciji, može obuhvaćati sve faze nabavnog lanca, uključujući početnu fazu identifikacije zahtjeva, fazu nadmetanja, plaćanje i potencijalno upravljanje ugovorima².

Prednosti e-nabavki su u jačanju načela transparentnosti, efikasnosti, ekonomičnosti, zdrave konkurencije i najbolje vrijednosti za novac. Zamjena papirnatih procedura elektronskim povećava kvalitet usluge ugovornih organa i uspostavlja adekvatan sistem objavljivanja, dodjeljivanja i upravljanja ugovorima, što je u funkciji načela transparentnosti. E-nabavke također omogućuju bržu narudžbu, skraćuju rokove dostavljanja ponuda, evaluacije i dodjele ugovora, čime povećavaju efikasnost ugovornih organa. Povećava se i ekonomičnost, jer ugovorni organi ostvaruju uštede kroz smanjenje transakcijskih troškova i pružaju bolju kontrolu nad izdacima za nabavke.

Ove prednosti e-nabavki ostvaruju mjerljive rezultate. Naprimjer, unutar Evropske unije ugovorni organi koji primjenjuju e-nabavke izvještavaju o uštedama između 5% i 20% budžeta za nabavke. Uzevši u obzir da se vrijednost tržišta javnih nabavki u EU procjenjuje na više od 2 triliona EUR, ušteda od 5% rezultira uštedom od oko 100 milijardi EUR godišnje, što je ekvivalent za izgradnju više od 150 bolnica³.

2. E-NABAVKE U BOSNI I HERCEGOVINI: PRAVNI OKVIR

Pravni osnov za razvoj sistema e-nabavki u Bosni i Hercegovini (BiH) je Zakon o javnim nabavkama⁴. Razvoj sistema e-nabavki u Bosni i Hercegovini započeo je 2009. godine uvođenjem WisPPA (Web Information System form Public Procurement Agency) za dostavljanje izvještaja o provedenim postupcima i GO PROCURE *online* sistema za objavljivanje obavještenja o postupcima javnih nabavki. Integralni informacijski sistem za e-nabavke stavljen je u funkciju krajem 2014. godine. Sistem je zamišljen kao sveobuhvatni portal na državnom nivou, koji bi omogućio razvoj svih faza e-nabavke – od e-obavijesti do e-plaćanja. Portal je počeo s radom 27. 11. 2014. godine pod nazivom "Informacijski sistem e-nabavke" na web-adresi www.ejn.gov.ba. U svojoj prvoj fazi razvoja Informacijski sistem e-nabavke podrazumijevao je integraciju tri aplikacije, i to: registra ugovornih organa i ponuđača, sistema WisPPA i sistema Go-Procure sa svim njihovim funkcionalnostima. Planirano je da u drugoj fazi razvoja sistem e-nabavke bude nadograđen sa dva nova modula – modul e-tendering i modul e-aukcije.⁵ Trenutno portal www.ejn.gov.ba predstavlja mjesto registracije ugovornih organa i ponuđača, na kojem je moguće pretraživati obavještenja o nabavkama, odluke Ureda za razmatranje žalbi i Suda Bosne i Hercegovine te vršiti pretragu registriranih i aktiviranih ugovornih organa i ponuđača u BiH.

Novim zakonskim rješenjem objava svih obavještenja na portalu www.ejn.gov.ba je obavezna za sve ugovorne organe.⁶ Objava tenderskih dokumentacija na portalu za sada je u najvećoj mjeri dobrovoljna, ali je podzakonskim aktom,⁷ usvojenim 2015. godine, Agencija obavezala ugovorne organe da objave tendersku dokumentaciju u sistemu e-nabavki za 30% postupaka za koje se objavljuje obavještenje o nabavci u 2016. godini, za 60% u 2017. godini, a od 1. 1. 2018. objava tenderske dokumentacije će postati obavezujuća za sve postupke za koje se objavljuje obavještenje o nabavci. U 2015. godini objavljeno je ukupno 18.735 obavještenja o nabavci na portalu javnih nabavki. Broj objavljenih tenderskih dokumentacija u istom periodu je 1.801, što znači da je za godinu tenderska dokumentacija objavljena za 9,6% postupaka. Međutim, s obzirom na to da je modul upravljanja tenderskim dokumentacijama stavljen u funkciju 1. 7. 2015. godine, od tog datuma do 31. 12. 2015. godine objavljeno je ukupno

Ovaj projekt finansira Evropska unija.

Ova publikacija je urađena uz pomoć Evropske unije. Sadržaj ove publikacije isključivo je odgovornost Analitike - Centra za društvena istraživanja i ni u kom slučaju ne predstavlja stanovišta Evropske unije.

10.308 obavještenja o nabavci. U istom tom periodu objavljena je ukupno 1.801 tenderska dokumentacija, te je procent objave iznosio 17,47%. U 2016. godini do sredine maja objavljeno je ukupno 6.620 obavještenja o nabavci, a ukupno 2.829 tenderskih dokumentacija, što predstavlja 42,73% od ukupnog broja objavljenih obavještenja⁸.

Komunikacija između ugovornih organa i ponuđača elektronskim putem je moguća ukoliko se na to odluči ugovorni organ, odnosno ukoliko on odluči objaviti tendersku dokumentaciju⁹. Ako tenderska dokumentacija nije objavljena, onda nema ni komunikacije između ugovornih organa i ponuđača unutar sistema e-nabavke. Podzakonskim aktom je omogućeno i postavljanje zahtjeva za pojašnjenje tenderskih dokumentacija za ponuđače koji su preuzeli tendersku dokumentaciju.¹⁰ S druge strane, nije omogućena dostava ponuda i evaluacija ponuda elektronskim putem. Zakon o javnim nabavkama ne daje te mogućnosti te je razvoj portala i sistema e-nabavki u ovom pravcu nemoguć bez adekvatnog pravnog okvira. Dostavljanje ponuda elektronskim sredstvom (npr. putem posebnog modula unutar sistema e-nabavke) nije moguće, jer elektronska sredstva komunikacije nisu prepoznata kao sredstvo službene korespondencije u važećim zakonima o upravi.

Evaluacija ponuda nije moguća, jer ne postoji mogućnost primjene elektronskog potpisa, tako da dokumenti s elektronskim potpisom nemaju pravnu valjanost, budući da u kontekstu važećeg prava nisu uredno i adekvatno potpisani. Drugim riječima, primjena Zakona o elektronskom potpisu preduvjet je za razvoj e-nabavki. U Bosni i Hercegovini ovaj zakon je stupio na snagu 16. 4. 2007. godine, a objavljen je u *Službenom glasniku BiH* broj 91/06, 14. 11. 2006. Njegova primjena nije zaživjela u praksi budući da niz podzakonskih akata koji bi omogućio primjenu ovog zakona do danas nije usvojen.¹¹

Obavještenja o dodijeljenim pojedinačnim ugovorima iz čl. 35. stav 1. Zakona, kao i godišnja obavještenja za zaključene ugovore i okvirne sporazume, objavljuju se na portalu. No, trenutno nije omogućeno elektronsko plaćanje niti je uspostavljen mehanizam za monitoring realizacije dodijeljenih ugovora. S obzirom na to da ne postoji zakonski osnov za siguran elektronski potpis i elektronski potpis za kvalificirane potvrde, *online* fakture nisu moguće. To znači da su za iskorak u narednu fazu razvoja e-nabavki u BiH neophodne izmjene važećih zakona o budžetu kako bi se ugovornim organima omogućilo direktno plaćanje.

Također, Zakon o javnim nabavkama predviđa mogućnost za razvoj elektronske aukcije¹² i dinamičnog sistema kupnje¹³, ali je njihova primjena moguća samo uz podzakonske akte, koji u vrijeme pisanja ove studije nisu usvojeni. Agencija za javne nabavke objavila je "prednacrt" Pravilnika o uvjetima i načinu korištenja e-aukcije, kojim se definiraju predmet e-aukcije, uvjeti za primjenu i unos prihvatljivih ponuda, zatim trajanje, rokovi i obaveze Agencije za javne nabavke. Značajan je i član 9¹⁴, kojim se predlaže dinamika uvođenja e-aukcije u sistem javnih nabavki u Bosni i Hercegovini. Prema ovom prijedlogu, e-aukcija će postati oba-

vezujuća za sve postupke za koje se može provoditi od 1. 1. 2020, dok će za ekonomski najpovoljniju ponudu e-aukcija biti opcionalna. Treba naglasiti da ovaj pravilnik trenutno ima status "prednacrt", što znači da ne proizvodi pravne efekte. Odredbe ovog pravilnika pisane su u skladu s Direktivom 2014/24/EU.

3. RAZVOJ INFORMACIJSKOG SISTEMA E-NABAVKI

Uspostavljanje jedinstvenog portala za e-nabavke www.ejn.gov.ba stvorilo je solidan temelj za uspostavljanje efikasnog sistema e-nabavki u BiH. Do sada uspostavljeni moduli¹⁵ i moduli koji su razvijeni i čekaju implementaciju¹⁶ čine otprilike polovinu posla neophodnog za uspostavljanje potpunog sistema elektronskih javnih nabavki. Ostale faze e-nabavke predstavljaju izazov u pogledu reformi e-nabavki, ali i e-uprave. Konkretno, razvoj e-dostave omogućio bi elektronsko dostavljanje ponuda, što bi dovelo do skraćenja rokova i troškova dostave. E-evaluacija bi omogućila elektronsku evaluaciju ponuda, što bi dovelo do povećanja transparentnosti u pogledu rada komisija za ocjenu ponuda. Razvoj e-dodjele smanjio bi period za dodjelu ugovora, čime bi se povećala efikasnost. E-naručivanje bi, također, povećalo efikasnost ugovornih organa, transparentnost postupaka male vrijednosti i transparentnost realizacije okvirnih sporazuma, a e-fakturiranje i e-plaćanje bi, pored povećanja efikasnosti, doveli do smanjenja transakcijskih troškova.

Pored toga, postojeći portal i uspostavljene prakse pate od niza tehničkih i proceduralnih slabosti koje ograničavaju pozitivne efekte koji mogu nastati već u ovoj fazi kao rezultat unapređenja sistema javnih nabavki u BiH. Pored toga, problematični tehnički aspekti trenutnog portala su nepostojanje *online* obuka, koje bi popularizirale i približile e-nabavke ponuđačima i ugovornim organima ili nepotrebno složen proces registracije ponuđača. Za otklanjanje ovih tehničkih slabosti ne postoje pravne prepreke, dok su lako dostupna tehnička rješenja koja bi na efikasan način riješila ove probleme.

4. ZAKLJUČAK

Uzevši u obzir sve navedeno, ne iznenađuje da izvještaj Evropske komisije o napretku BiH za 2015. godinu naglašava da je sistem e-nabavki još uvijek u vrlo ranoj fazi razvoja.¹⁷ Zbog tehničkih i pravnih ograničenja, sistem još uvijek nije sasvim u funkciji zaštite i uštede javnih sredstava. S obzirom na to da dobre prakse zemalja članica Evropske unije jasno ukazuju na to da su putem e-nabavki moguće velike uštede javnih sredstava, nadogradnju sistema e-nabavki u BiH treba shvatiti kao prioritet. Jedino je na taj način moguće odgovoriti zahtjevima tržišta i ostvariti načelo javnih nabavki u cjelini.

Prvi korak nadogradnje već je moguć kroz implementaciju dobrih praksi na tehničkom nivou, koje su već primijenjene u drugim zemljama, i to radi što jednostavnijeg korištenja sistema. Veći dio

ovih izmjena moguće je implementirati u postojećem pravnom okviru, a ne zahtijevaju velika tehnološka ulaganja.

Naredni korak za razvoj portala i sistema e-nabavki uvjetovan je pravnom nadogradnjom, bez koje je nemoguće vršiti tehničku nadogradnju portala i e-nabavki. Naime, e-nabavke su dio javnih nabavki, a javne nabavke su dio javne uprave, zbog čega je drugi korak razvoja e-nabavki moguć samo kroz usvajanje podzakonskih akata iz Zakona o elektronskom potpisu i kroz izmjene Zakona o javnim nabavkama, koji će omogućiti elektronsko dostavljanje i evaluaciju ponuda.

Treći korak u razvoju e-nabavki podrazumijeva da su dobre prakse usvojene u pravnom okviru koji je znatno proširen u odnosu na sadašnji i usmjeren je na prilagođavanje portala pravu i praksama Evropske unije. Trenutno je sistem e-nabavki, kao i portal, daleko od usvajanja i primjene informacijskih modela za strukturiranje podataka, kontroliranih rječnika i alata koji omogućuju interoperabilnost. Ipak, blagovremenom edukacijom kreatora, ali i korisnika, moguće je izbjeći probleme koji mogu nastati jednom kada primjena ovih instrumenata bude obavezna u sistemu e-nabavki u Bosni i Hercegovini.

5. PREPORUKE ZA UNAPREĐENJE SISTEMA E-NABAVKI U BOSNI I HERCEGOVINI

Na temelju analiza stepena razvoja e-nabavki u BiH, preporuke za unapređenje cjelokupnog sistema e-nabavki klasificiramo u tri kategorije:

- Preporuke čija je realizacija moguća u trenutnom pravnom okviru
- Preporuke za nadogradnju pravnog okvira Bosne i Hercegovine
- Preporuke za prilagođavanje pravnom okviru Evropske unije

A. Preporuke čija je realizacija moguća u trenutnom pravnom okviru

- Uvrstiti *online* kurseve o načinu korištenja portala www.ejn.gov.ba za ponuđače i ugovorne organe. Ovim bi se popularizirale e-nabavke i olakšalo korištenje portala za ponuđače i ugovorne organe koji nemaju pristup obukama.
- Kreiranje zajedničkih *online* sesija ponuđača i ugovornih organa u cilju otklanjanja nejasnoća u postupcima e-nabavki.
- Omogućavanje anonimnog pregleda tenderskih dokumentacija objavljenih na portalu.
- Promoviranje dobrih praksi iz oblasti e-nabavki na portalu u svrhu popularizacije e-nabavki. Ovo je moguće postići kroz objavljivanje stručnih članaka domaćih i međunarodnih eksperata, kao i kroz objavljivanje domaće i legislative Evropske unije. Uvrštavanje izvještaja koje podnosi Agencija za javne nabavke i Ured za razmatranje žalbi također je poželjno. Link na mišljenja Agencije za javne nabavke u konkretnim postupcima također bi bio višestruko koristan.
- Maksimalno pojednostaviti proces registracije ponuđača kroz osiguravanje važeće e-pošte ponuđača i izbacivanjem nepotrebnih zahtjeva za do-

stavljanje odštampanog formulara i prateće dokumentacije prilikom procesa registracije. Mogućnost zloupotrebe portala minimizirana je s obzirom na to da je korisnik/ponuđač odgovoran za sadržaj koji unese na portal, a Agencija za javne nabavke BiH zadržava pravo brisanja neprimjerenog sadržaja.¹⁸ Ispravnost podataka i valjanost dokaza predmet je evaluacije komisija za ocjenu ponuda¹⁹.

6. Uspostaviti jednak tretman domaćih i stranih ponuđača kroz eliminiranje dostavljanja podataka o lokaciji ponuđača i zemlji porijekla. Na ovaj način, rad portala bi bio usklađen s pravnom praksom koju je uspostavio Sud Evropske unije, koji smatra kako je zabrana diskriminacije i jednak tretman konkretna formulacija općeg načela jednakosti, koji je jedan od principa prava Evropske unije, a podrazumijeva da se slične situacije ne tretiraju različito, osim ako je pravljenje razlika objektivno opravdano²⁰.

7. Kreirati opciju pretrage obavještenja po kriteriju procijenjene vrijednosti ugovora. Ponuđačima će se na ovaj način vrlo jasno i u kratko vrijeme odgovoriti na pitanje postojanja ekonomskog interesa za učešće u konkretnom postupku, a da nisu prinuđeni otvarati svako obavještenje o nabavci za predmete nabavke za koje iskažu interes.

8. Omogućiti pretragu obavještenja po punim CPV²¹ kodovima, a ne samo po njihovim divizijama. Na ovaj način moguće je znatno suziti pretragu i omogućiti ponuđačima informacije za predmete nabavke za koje su usko specijalizirani, odnosno imaju mogućnost sastavljanja ponude.

B. Preporuke za nadogradnju pravnog okvira Bosne i Hercegovine

9. Usvajanje podzakonskih akata iz člana 26. Zakona o elektronskom potpisu²², koji će omogućiti elektronsko poslovanje i stvoriti osnov za izmjene Zakona o javnim nabavkama²³ u cilju popularizacije e-nabavki. U tom kontekstu, preporučujemo izmjene Zakona o javnim nabavkama u skladu s prepoznatim pozitivnim indikatorima koji će omogućiti elektronsko dostavljanje i evaluiranje ponuda.

10. Nakon izgradnje pravnog okvira koji dozvoljava elektronsko dostavljanje ponuda, a u kontekstu ponuđača, preporučujemo nadogradnju portala u pravcu koji osigurava zaštitu podataka koristeći tehnologije SSL/TLS²⁴. Upotrebu "Secure hash algoritama" koji će ponuđačima olakšati elektronsko dostavljanje dokumenata.

11. U kontekstu ugovornih organa i u odnosu na preporučene izmjene zakona, predlažemo nadogradnju portala koji će ugovornim organima omogućiti elektronsku evaluaciju ponuda. Za to je neophodno uspostavljanje jasnog sistema upravljanja, odlučivanja i donošenja odluka utemeljenih na razrađenim podzakonskim aktima o pravilima evaluacije elektronskih ponuda i izvještavanja o pristiglim ponudama i rezultatima evaluacije.

C. Preporuka za prilagođavanje pravnom okviru Evropske unije

12. Nadogradnja portala prema principima uspostavljenim u Direktivama Evropske unije o zaštiti ličnih podataka.

Ivan Kutleša rođen je 14. 2. 1985. godine u Sarajevu. Diplomirao je pravo na Univerzitetu u Sarajevu 2009. godine, a 2013. godine masterirao Evropske studije pri Centru za interdisciplinarnu postdiplomske studije Univerziteta u Sarajevu i Univerziteta u Bologni o temi "Novi pristupi javnim nabavkama u Evropskoj uniji i Bosni i Hercegovini s naglaskom na zelene, elektronske i javne nabavke iz sektora obrane". Od 2012. godine certificirani je predavač javnih nabavki. Trenutno je na drugom masterskom studiju "Upravljanje građevinskim projektima" na Univerzitetu Brighton u Velikoj Britaniji (MSc Construction management, University of Brighton, United Kingdom), gdje se bavi istraživanjem o nabavkama na razvojnim građevinskim projektima. Relevantno radno iskustvo iz oblasti javnih nabavki stekao je u Uredu za razmatranje žalbi Bosne i Hercegovine i u Ministarstvu pravde BiH – Jedinica za izgradnju državnog zatvora.

Fusnote

1. Ovaj policy brief sažetak je izvještaja: Ivan Kutleša, *Analiza sistema e-nabavki u Bosni i Hercegovini* (Sarajevo: Analitika, 2016).
2. Marcella Corsi, "e-Procurement Overview", 2006. <https://www.oecd.org/mena/governance/36238198.pdf> (stranica posjećena 7. 4. 2016).
3. European Commission, "Delivering Savings for Europe: Moving to Full E-procurement for All Public Purchases by 2016: Press Release" (Brussels: European Commission, 20. 4. 2012) http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-389_en.htm (stranica posjećena 7. 4. 2016).
4. "Zakon o javnim nabavkama", *Službeni glasnik BiH* 39/14.
5. <http://www.ejn.gov.ba> (stranica posjećena 8. 4. 2016).
6. "Zakon o javnim nabavkama", čl. 36.
7. "Uputstvo o dopunama Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacijskom sistemu e-nabavke", *Službeni glasnik BiH* 53/15, čl. 9, st. 9 i 10.
8. Podaci za izračun postotka preuzeti sa <http://www.ejn.gov.ba> (stranica posjećena 25. 5. 2016).
9. "Zakon o javnim nabavkama", čl. 70 i 99.
10. "Uputstvo o dopunama Uputstva o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacijskom sistemu e-Nabavke", *Službeni glasnik BiH* 53/15, čl. 10.
11. "Zakon o elektronskom potpisu", *Službeni glasnik BiH* 91/06, čl. 26.
12. "Elektronična aukcija/dražba (e-aukcija/e-dražba) je način provedbe dijela postupka koji se ponavlja i koji uključuje elektronski sustav za predstavljanje novih cijena, izmijenjenih naniže i/ili novih vrijednosti koje se odnose na određene elemente ponuda. E-aukcija se odvija nakon početne potpune procjene ponuda i omogućava njihovo rangiranje pomoću automatskih metoda procjene. Dakle, e-aukcija nije zaseban postupak, već je dio otvorenog, ograničenog ili pregovaračkog postupka. Ona omogućava ponuđačima predstavljanje novih cijena i to izmjenom naniže (tzv. negativna dražba). Po okončanju postupka e-aukcije/e-dražbe, rangiranje se odvija automatski na osnovi prethodno zadanih pravila." Elektronski oglasnik javne nabavke Republike Hrvatske, "eDražba", <https://eojn.nn.hr/oglasnik/clanak/edrazba/0/175/> (stranica posjećena 7. 4. 2016).
13. "Zakon o javnim nabavkama", čl. 123.
14. Ibid., čl. 9.
15. Modul registra ugovornih organa, modul registra ponuđača, modul za objavu svih obavještenja i dostavljanje izvještaja i modul za upravljanje tenderima u postupcima.
16. Modul za e-aukciju.
17. European Commission, Bosnia and Herzegovina 2015 (Report Brussels: European Commission, 10. 11. 2015), str. 43.
18. "Uputstvo o uslovima i načinu objavljivanja obavještenja i dostavljanja izvještaja u postupcima javnih nabavki u informacionom sistemu "e-Nabavke", *Službeni glasnik BiH* 90/14, čl. 6, st. 2 i 3.
19. "Pravilnik o uspostavljanju i radu komisije za nabavke", *Službeni glasnik BiH* 103/14, čl. 5.
20. European Court of Justice, *Albert Ruckdeschel & Co. and Hansa-Lagerhaus Ströh & Co. v Hauptzollamt Hamburg-St. Annen ; Diamalt AG v Hauptzollamt Itzehoe*, C-117-76 i C-16-77, 19. 10. 1977.
21. CPV: The "Common Procurement Vocabulary" (CPV), "Zajednički rječnik javnih nabavki" je jedinstveni klasifikacijski sistem za javne nabavke. Sadrži 9.454 kodova strukturiranih u hijerarhiju stabla od pet nivoa. Karin Attström i sar., *Review of the Functioning of the CPV Codes/System: Final Report* (Berlin: Ramboll, 2012), str. 10.
22. *Službeni glasnik BiH* 91/06.
23. *Službeni glasnik BiH* 39/14.
24. The Secure Sockets Layer/Transport Layer Security je mrežni protokol računara, preko kojeg se provjerava autentičnost servera (uređaja) i autentičnost klijenta, te osigurava šifrirana komunikacija između servera (uređaja) i klijenta. The Secure Sockets Layer, dostupno na: <http://searchsecurity.techtarget.com/definition/Secure-Sockets-Layer-SSL> (stranica posjećena 5. 2. 2016).

Za više informacija kontaktirajte:

Analitika – Centar za društvena istraživanja
www.analitika.ba
info@analitika.ba

Copyright © 2016
 Analitika – Centar za društvena istraživanja, sva prava pridržana.

Policy brief je objavljen u okviru projekta "Otvorene javne nabavke u Bosni i Hercegovini", koji zajednički implementiraju Centar za istraživačko novinarstvo (CIN), Analitika - Centar za društvena istraživanja i Centar za zastupanje građanskih interesa (CPI).

